

Németh István Péter

Hét balatoni kép

I. Fortuna a Balaton felett

hódolat Barabás Miklós festménye előtt (1846)

A Balaton felett aztán kiönti
bőségzaruját az angyal:
hull ezüst hal-uszony le s a többi
fecske-szárny elcikkanva; barackkal
pottyan kékellő hamvú szilva
a rózsaszín alkonysugárba;
a levendulák lila szirma
mögött a Nap izzó aranysárga.
Fejét végül az angyal ráhajtja
egy tovaringó zöld-hinaras habra.

II. Vitorlások

Halápy János festményeire

Nincs is mézesebbre ért gyümölcs
most sehol, sehol az ég alatt,
illata a vizek fölött finoman-reszketeg
párába szétömöl, s

ragyog az árbocra tűzött balatoni Nap,
hogy rombuszokká lesznek vitorla-háromszögek;
felhő-bárány árnya úszik közébük, és
a rózsaszínt kékkel váltó rübögés

láttán a móló vakító köveinél
pupillámba fény már szinte alig fér:
bazaltjától szabadulna minden hegy,

s föl is lebegnek róluk egybemosódva
szőlősorok, bányasebek, a kápolna –
miket csak sirály-szárnyak érintenek.

III. L. Z. mondja

Csiszár Elek A szemesi móló télen... című festményére (1984)

„Hiába főzta a horgász a nyárban,
mióta egy kukorica-szemét
e mólón szárba szökkenni láttam
a bazaltkövek kés-élei felett,

rám térdepelhet a téli ég,
mely alatt a tó jege is beroppan,
akárha cimbalomzenét
hallanék csak valahonnan.

S bár nem lel fia dögkeszeget sem,
hasztalan szimatol Bagó kutyám
hogyan abba hemperegjen

meztévesztve az ellent délután,
kinek lapul már hóban nyoma, mint
mozdony alatt sínen a fémforint...”

IV. Szépkilátó

Mikus Gyula festményeire

Kezdetben volt a tó tavaszi tükre
hol zöldeszüst, hol bazaltszürke,
majd apró mézsfehér tajtékok
közt szétömölt, és mind több lett a fényfolt;

és mandulasziromból angyaltalárt
öltöttek a parton reggelre a fák,
Fonyód kettős tufakúpja fölött meg egy
föllegből való léghajó éppen ellebeg;

lásd, az Aranykagyló-öböltől Keszthelyig
a víz, az ég most ragyogással megtelik
s kedvedért megannyi fehér vitorlát kibont

míg selyemkendőd kékell, körben a horizont;
s oly könnyeden hullámmal már lent a Balaton
akár az árvalányhaj fent, a hegyoldalon.

V. Kínálás*Egry József festményére*

Hébérnyi aranybort tart az ember a Nap elé hiába.
Nádistul a jegenyesor is hasztalan.
Ugyanúgy a vitorlavásznak paravánja
S a penészes pincék kriptafala,
És fönn szürkebazaltból a hegyek.
Mindeneket átmos a fény, akárha törékeny üveget.

VI. Szent Antal a Balatonnál*Udvardi Erzsébet festményére*

Ma ámulnátok a fiún
a párakék kámzsa miatt,
de nem lát ide Patavium,
e tóra nem láttok, atyámfiak.

Ma fénybe aranyozzák pénzeik a halak,
felém hajítja magát ponty, balin;
csak állok alkonyég alatt
nékik morzsálva el szavaim,

mit bizton elmondhattam volna
mí befut az öbölbe
pontban naplementkor, ma,
a lélek csurompiros szörfje.

VII. Naplósorok

Bagó Bertalan Parton című képe előtt

Mezítelenebb minden leszakadni kész
jégtáblánál ez a földnyelv,
hogym velem is a végtelenbe ússzon
egy roppant pillanat,
amerre sejteni lehet csupán már
– akárha vonuló nagy cetekét –
a túlonnani hegyek körvonalát.

Csupasz dór oszlopok
itt a lefűrészelt lombkoronájú fák is.

Kiültem én e póre partra,

ahol a Balatonba ömöl a berki patak,
mint fölvergott ere ama óriásnak,
aki a sellőlányt vágyta hasztalanul,
s alvadó vére setétebb most a babiloni vizeknél – – –

*midőn ezt írtam Bogláron 1999 júliusában
elsuhant mellettem egy kislány a fasorban
görkorcsolyáin messzi gyors gondolák
fekete lakkja fénylett*

Demeter József

Csoda Magyardellőn

*(történelmi docu-reality,
avagy szocioversezet)*

*Ady Endre és
Octavian Goga emlékére*

A faluvezér azt álmodta, hogy Dunának,
Oltnak – Tiszának, Marosnak egy a vissz-
Hangja, és! Ő beszél a tükrös dili-dobozban.
Így nevezte a televíziót. Megébredt, be-
Kapcsolta, és tényleg. A marosvásárhelyi
Korareggeli Hírekben és az ezt követő,
Hosszú műsorban. Narrátorként. Már-már
El is felejtette, és most, íme. Nyakkendősen,
Spiccesre nyírt-borotvált bajusszal,
Frissen, mint! Csinosan pitymalló kikelet –
A Marosban tükröződő Magyardellőn. Két
Szóval: ünnepi puccban. Akárcsak egy
Államelnök. Kimért hangon, hivatalosan,
„Ö”-zések nélkül, büszkén jelenti be, hogy!
A soron levő, kettős – magyar-román –
Kormányülés szenzáció, a „száz füstöt” se
Számláló Magyardellőn, az erdélyi
„Kicsimagyarországon”. (Nos, ez még
Csak a kicsi szenzáció, a nagy – bumm-
Szerű, amire még sosem volt példa, példás
Példátlan a magyar-román történelemben,
A továbbiakban fogja éreztetni hatását,
A tetőtől-talpig felújított, az egykori lelkész,
Jári Árpád nevét viselő kultúrházban...)
A koordinátákat is bemondja, de! Mielőtt
A részleteket szóba hozná – akárcsak a
Kártyában a tromfot, igazi pókerarcként
Hagyván a végére, csattanónak, hogy ez is
Jó nagyot, sőt még nagyobbat... Előtte –

Bevezetőként – a hihetetlen fejlődésről
Beszél. Az álomszerű beruházások gyors
És pontos kivitelezéseiről; melyek Az EU-
És a magyar kormány támogatásával
Jöttek létre, épültek, nőttek ki a földből,
Mint eső után a csiperkegombák – a
Csúp-tető meredélyén, a Csókás-patak és
A Kicsi berek vizenyősebb, posványdúsabb
Helyein. Csoportosan, mintha tenyésztették
Volna. Ezt követően – fontossági sorrendben –
A hihetetlennek tűnő, elképesztő furcsaságok is
Képbe kerülnek. A Garat-tetőn épült UFO
Csapda, helikopterből filmezve. Most a
Bill Gates kacsalábon forgó nyaralóját,
Üdülőjét mutatják. A Rapó-tető zátonyán
Fennakadt amerikai anyahajót – szabadtéri
Múzeumként, a Gyárfásék kertjében veszteglő
Ultramodern japán mozdonyt, és más
Hihetlenségeknek tűnő tüneményeket...
Különleges, kozmosz-hangzású zenei alá-
Festéssel. A faluvezér visszafogott,
Lehalkított dallam kísérettel, a magyar
Kormányfő kerelószentpáli látogatásáról is
Szól; ahol 2019 májusában, a magyar
Tőkéből épült takarmányüzemet fel-
Avatta, beszédet tartott. Részleteket
Mutatnak, pillanat-képeket – a magyar
Állam számtalan romániai beruházásairól.
Néhány évvel ezelőtt mindez annyira
Hihetetlennek tűnt volna, mint! Annak
Idején, Verne Gyula Holdutazása...
Kerelószentpál községközpont, hang-
Súlyozza a faluvezér, Magyardellő is
Ide tartózik, és! Ále-hápp!

A képernyőn

Egy pár inas-vénás mezítláb jelenik meg. Fekete
Körmök. A lábujjak közt libafos-híg sár – ki-
Buggyanva, türemkedve, cuppanósan

Plöttyen, fénylik. A falura guggoló ég alatt – Szivárványlik prím plánban, na, jó: közel-Képben. Sár-csimbókos, szőrös egy láb. Szárközéptől lefelé. Lassított felvételként, Aztán! Bokáig süppedvén – nem gyógy-Iszapban – bal, jobb, bal, jobb, ki a képből. Menetelve. Immár díszlépésben. Sár-Spriccesen. (Ez azért már sok egy kicsit, de!) Pereg-pereg a docu-reality, pereg. Egy pár Sáros gumicsizma, pleccs, pleccs! Utána Egy keményszárú, ezerráncú, nagyon poros Bürgheri. Sarkantyúsan. Majd egy pár szép Tükrösre vikszolt, modern – friss, Mámi-Cipó színű, perzsaszőnyegre való félcipő. A MAGYARDELLŐI VADONATÚJ ASZFALTON! Kinagyított képsorok végedes végig, Felszegtől az Alszegig. Annyira reality, hogy érezni az újdonság-Szagot. És mindez – mennyasszony szép valóságba Csap át. Napfény visszaverődés, sziporka, mintha! Égnek támasztott velencei tükörről. Fény-trilla. Menyasszonyos akácfák. Illat. Mámor. A keletre Néző sírköves temető fölött. Lakodalmi színpompa. Harangszóra. Felújított templom. Büszke, délceg, Fehér, karcsú torony. Gling-glang, gling-glang! Kétszintes új parókia. A falu első? Második? Harmadik?... Emeletes háza, s a következő képkocka: Már egy vadiúj vízcsap. Sugaras fényű. Majd egy frissen Festett fürdőszoba, és! Szauna. Szauna – Magyar-Dellőn! Megáll az ész. Gőz. Ezüstlő forró pára.

Váltás:

Frissítő, üdítő, húsító képsorok. Matuzsálem-Né Vinkliasszonyság kétrét görnyedve. Nagy vödör Víz. Cipeli. Liheg. Leteszi. Közelkép. A kamera Felülről mutatja. Himbál. Függőlegesen közelít, S már csak a víz látszik. Loccsan – ki a vödörből. Egyre zavarosabb, és árad, árad. Nagyvíz. Árvíz! Riadó! Harangoznak. Félreverik. Elektronikus Vezérlő – villany-harangozó húzza...

Özönvizes ítéletidő. Menekülés. Az Alszeg
A Felszegbe. Istenhez fohászkodó Magyardellő, és!
Úszik a félfalú. Felpuffadt állattetemek. Himbálódzó
Ketrecekben tyúkok, csibék. Hisztérika-kotlós.
Kotkodáács! Ezerféle törmelék a tarajos vadvíz
Sötét, őrzöngő, sátáni hátán. Drága jó Atyám,
Segíts meg, kórusban. Juhok bégetnek. Rucák, libák
Dalárdája. Több szólamban. Érces réztrombita-
Kukorékolás. Felhangosítván: Közhírré tétetik
Nélkül. Armegeddoni ricsaj. Bógnak a tehének.
Lovak nyerítenek. Vész-kiabálás. Kuttyák ugatnak.
Csaholás, nyüszítés. Farkasszerű vonyítás-
Urlálás a köbön. Ordasok nélkül. Terelik az
Állatokat. Nem tudni hány – odaveszett.
Az iménti fuldoklókat hajtják a magaslatokra. A
Keletre néző sírköves temető oldalra. Kukuri
Gézáék, Gyárfásék, Korodiék, Bőjthéjék fölött,
Mintha! Repülőből – a rémisztő látkép. Recseg-
Ropog a falu-vég – alatt... Billen az utolsó
Táncsúr a gabonással. Párban. Ide-oda. Kettőt
Jobbra, kettőt balra. Ütemesen, gyász-csárdás-
Lépésben, mintha! A magyardellői Forgács Minya
És Dzsávortá Jani kettős muzsikálására. Ugrai Albi,
Kerelőszentpáli Gardanyas Doli és Cimbalmos
Sándri ütem dús kíséretére. Vészkíséretére. Úszik,
Forog, kukkan – játékszer könnyedén. A porta. A fő-
Verbunkos tulaj-gazdi hátán, átalvető pózban össze-
Kötött csizma. Sarkantyús táncsizma. Ezerráncú,
Keményszárú. Közelképben ráncos arc.
Csurgó könnyek. Sír az idő. Is. Zuhog. Egyre
Sűrűbben villámlik. Csattan. Sorozatba, és!
Szent Isten. Belecsapott. Ég az utolsó szalma-
Fedeles. Nem sokáig. Tűzoltó felhők alatt.
Aztán vége a gyászidőnek.

Más filmkocka,
Mintha gurulna... 180 fokos fordulat: új gát.
Ararátos, büszke betongát – Magyardellő védő-
Vára. A Dunán sincs ilyen. Magyardellő de jó

Helyen van, a *nem* jó helyett. A falu nótája így
Módosul. A téesz-t elsöprő időben. Patyolat...
Felhők, felgyorsítva. Jaj, be szépen süt,
Gyönyörűen süt. Egyre ünnepélyesebben.
Fénylik a falu. Folyékony tükör a folyó.
Állandóan nézi magát Magyardellő benne.
Szépítkezvén mosolyog. Milyen jól áll neki.
A Maroson híd. Beton híd. A régi fakomp
Helyett. A fémszerkezetű gyalogátjáró mellett.
Ha káromkodós, kompos Hidas Marci felébredne...
A régi delelő Nyáras mentén, a kerelőszentpáli
Oldalon, a felújított, nem rég még romos Haller-
Kastély alatt – mesterséges öböl, halásztó,
Csónakázó-és vízi síelő. Ugratókkal. A
Szemközti Rapó-tetőtől – az akácfák közötti
Oldalban – az elmosott, régi Hecken teleptől,
Az Agyaglyuk mentén át, a meredek Garatig –
Fehér turista házikók, panziók, mintha! Oda-
Gombostúzték, rajszögezték volna, vagy mint
Húsvéti zöld fűben a fehér nyuszik, úgy
Festenek a szép Tojásdomb mellett. A Hegy
Tetőn óriási, felnőtteknek való csúszda. Ő
Már a búzásbesenyői EU-s korszerű Sport-
Csarnokkal szemeződik. A régi Kicsi berek
Fölött pedig gyermek uszoda- csúszda, fel-
Vonóval. Neki se kell csipeszkednie, olyan
Délceg. A Rapó tetőn sípálya és felvonó. A
Berek fölötti Garat-tetőn, az UFO-csapdától
Nem messze – vitorlázó pálya. A nagy kanyar
Utáni Maros fölött, ahol hajdanában-danában
Romándellői Mózsi Józsi bivalyszekérrel csak
Amúgy röpködött. Álmában, holott! Váltig
Erősítette, halálos ágyán is, hogy ő
Valóságosan röpkült a bivalyokkal. A hajnali,
Hűvös áramlatú folyó fölött. A kellemetes
Kora őszi cúgban. A légi folyosót ezért
Kellott megszüntetni, arrább építeni...
Hangsúlyozza a vicces kedvű faluvezér. Nem
Kevés büszkeséggel.

Újabb képsorok –
Ünnepibb díszben Magyardellő. Virág-
Kavalkád színben, és! Hirtelen, a még kéklőbb
Eget pásztázó képkockákban helikopterek
Zúgása zendíti a levegőget, még az
Kis-alföldi ballószögít is – idáig, de! Mielőtt
A légi utazási alkalmatosságok teljesen
Látókörbe kerülnének – fehér békegalamb raj
Takarja el a Napot. Repülőgép bemutató
Alakzatokban szállnak. Békefeliratokat
Képezvén – önmagukból, önmaguktól.
Cirkuszosan. Idomár nélkül. Tapsvihar...
Dűlőkön, domb éleken egyre több a néző. Az
Akácfák, ecetfák hegyén. A galamb show
Után, két drón közé kifeszített, nem lézer,
Természetes plakáton, rikító színesen:
„Éljen a román-magyar barátság!”
Újabb két drón közt pedig románul:
Traiasca prietenia maghiara-romana!”
*„az idő a legjobb barátunk, s a legnagyobb
ellenségünk is egyben”*, citál a faluvezér,
Nem tudni kitől, majd rögvest hozzáfűzi:
Ez utóbbtól már nem kell tartanunk, hála
A magyar és a román kormánynak.
(És innen már angol felirat is kíséri a beszédet),
Tordán, eleink, fél évszázaddal
Ezelőtt, vallási türelmet, ökuméniát
Hirdettek – a világon először. Most pedig a
Két ország, 100 év után mutat ugyancsak
Világra szóló példát – a két nép békés, fényes-
Fenséges testvériességéről. A politikai
Marakodások helyett hirdet politikai türelmet –
Magyardellő égisze alatt. Jövőbe vetített hittel,
Felekezeti hovatartozások tekintetében is.
No kultúrharc! Békekultúra! Kultúrás-ünnep.
Politikai parádé, és íme! Megjelennek a két
Állam kormány helikopterei. Román és magyar
Sugárhajtású vadászgépek kíséretében. A

Magyar lökhajtásos piros-sárga-kék sűrített
Levegőt, kondenzcsíkot húz, lobogtat... A
Román – piros-fehér-zöldet. Nem sok ez
Egy kicsit, gondolná a faluvezér, de!

Helyette

Már rég riporter narrátorkodik. Egyenes
Adásban. A kiszivárogtatást is ő közli:
Trianon – triatlon... Micsodaaa!?! Erdély
Közkinccsé tétetik. Ez azt jelenti, hogy!
Magyar-román váltó kormány igazgatja majd
Az ősi Transzilvániát. Csak még az nem
Dőlt el, hogy tizenöt vagy húszonöt évenként
Cserélik egymást. Versenyszerűen. Nemzetközi
Zsűrizéssel; azon nemzetekből, akik mindezt
Elkövették... Ilyen rehabilitáció sem volt még
Soha. A gazdasági haszon (GDP) fele-fele
Arányban oszlik meg. Minden kormányzaskor.
A tizenöt, vagy huszonöt éves felállást eme
Kormányülésen vitatják meg, ami hamarosan
Elkezdődik. A V₄-ek kibővítéséről is
Szó lesz – Románia leendő tagságáról, és most
A riporter hangja helyett, magyar-román nép-
Zene, modern könnyű-és klasszikus betétek
Hallhatók. Az Örömóda rövid részlete is – az
EU-s zászlót lobogtató fényben. Erre közelít
A kamera – hosszasan. A háttérben, az
Elhanyagolt, kihalt porták elé állított Katalin-
Cárnő-féle paravánokat mutatják – XXI.
Századi stílusban – melyek a déli fekvésű, régi,
Híres, de már volt-nincs, nagy szőlős oldalt
Takarják. A reneszánsz korát élő burján-
Tetőt. A vadon nőtt gyógynövényeket,
Horhosokat, töviseket. Az elvadult tájat.
A kormány helikopterek a réten landolnak. Vad-
Virágok, gyógynövények színes tánca közepette.
Puritán, nagy egyszerűség – nincs vörös szőnyeg.
Virágszőnyeg – az igen. A két kormányfő össze-
Ölelkezik – jobbról balra, balról jobbra. A

Breznjevi szájszóknak rég vége. A Junker-Félének is. A fennforgó faluvezért is már látni. Képben van. Serénykedik. Szakszerűen dirigál. Uniós-és országzászlók lengenek. Köztük a Székely is. (No büntetés!) A magyardellői Himnusz eljátszása közben. Az egyenes adásba Teljesen átmenő felvételen becsúszó kis baki, A focistákéhoz hasonló, hagyományos orr-Tisztítás, az egyik vörös karszalagos rendező Részéről – szépséghiba vagy még az sem, Olyan gyorsan, ügyesen váltott képet a központi Tv-irányító, rendező. És a kameraállás is félig-Meddig, csak hátulról – a faluvezér ügyes Takarásában filmezte az elkövetőt, aki tényleg Labdarúgó volt. Nem is akármilyen. A benti tudnivalókat, a hétfaluból ideseregülő Önkéntes közönség – a kordonon kívül – a Levegőre vetített, színes lézerplakátokon Követheti, hang, kép és háromnyelvű – Angol, román, magyar – felirattal együtt. Íme – Szól egyre emelkedettebb hangnemben – Az immár poétává avanzsált narrátor:

Lepkeszárnyú
Fényeffektusok pillangózzák,
Szabdadják fel a legmagasabb fák mély
Árnyékait. Sőt már a napsütötte részeket is.
Sziporkás csillaglással. Mint amikor ezüstöt
Ezüsttel hegesztenek. Nem zavarja a látást.
Óriási dolog. Jóleső érzés a szemnek. Tűzi-
Játék-szerű, csakhogy! Ez a szemfényvesztő
Módszer sokkal érdekesebb: az egy színű ezüst
Ezerféle árnyalataival. Világviszonylatban
Egyedi technika. Magyar-román találmány.
Premier! A nemzetközi hírcsatornák – föld-
Teke-szerte közvetítik, vagyis a végét, egyenes-
Adásban szórják. A kacsának hitt tényeket,
Kétkedve ugyan, némi huzavona után, de!
Napzártakor már a kelletténél is jobban hang-

Súlyozták. Szerényen szólva: jó bő lére
 Engedvén. Persze nem véletlenül. A
 Magyardellői, úgymond még a Fellini művészi
 Fantáziáját is túlszárnyaló csoda fényében,
 Ami már a Nyugat gógös vezetőit is
 Elkápráztatta. Főleg, amikor – a rossz szájak
 Szerint – az a hír is világgá röppent, hogy a
 Magyardellői különleges politikai-és gazdasági
 Kapcsolatrendszerre már Mark Zuckerberg,
 A Facebook atyja is felfigyelt, s közhírré is
 Tétetvén, hogy! Holnap, híres politikusokkal
 Egyetemben, Ő is idelátogat. Lézer
 Panoráma nyitányként – dörgő dobok serege
 Ritmizálja: Íme, a korszakalkotó, kettős kormány-
 Ülés. „Halljunk szót, emberek, Uraim és Hölgyeim” ...
 És mindez – angolul, románul és magyarul:
 KEZDÜNK!

The end = Sfarsit = Vége
 (Folyt. köv.)

